

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΣΤΑΣΗ (ΕΕ) 2022/758 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 27ης Απριλίου 2022

σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρεται ότι η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες.
- (2) Το άρθρο 10 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) προβλέπει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 7), την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 8), την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, η οποία περιλαμβάνει τον σεβασμό της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης (άρθρο 11), καθώς και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου (άρθρο 47).
- (3) Το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, περιλαμβάνει το δικαίωμα γνώμης και το δικαίωμα λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την ανάμειξη δημόσιων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Παρότι δεν πρόκειται για απόλυτο δικαίωμα, τυχόν περιορισμοί επ' αυτού πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο, να σέβονται το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος και να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων (άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη).
- (4) Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 3 του Χάρτη και τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη, στο άρθρο 11 του Χάρτη θα πρέπει να αποδοθεί η έννοια και το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προστατεύει την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης. Εντός του πεδίου εφαρμογής της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κάθε περιορισμός πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο, να είναι αναγκαίος σε μια δημοκρατική κοινωνία και να επιδιώκει την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που ορίζονται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (5) Η Ευρωπαϊκή σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επιβάλλει επίσης θετική υποχρέωση στα συμβαλλόμενα κράτη να διασφαλίζουν την ελευθερία και την πολυφωνία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και να δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για τη συμμετοχή στον δημόσιο διάλογο⁽¹⁾. Στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διευκρινίζεται περαιτέρω ότι η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας και τυγχάνει εφαρμογής όχι μόνον επί των πληροφοριών ή ιδεών που γίνονται ευμενώς δεκτές ή θεωρούνται

⁽¹⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 14ης Σεπτεμβρίου 2010, Dink κατά Τουρκίας (προσφυγές αριθ. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 και 7124/09), σκέψη 137. Βλέπε επίσης σχετικά με τις θετικές υποχρεώσεις βάσει του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την έκθεση του τμήματος ερευνών του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, https://www.echr.coe.int/documents/research_report_article_10_eng.pdf.

αβλαβείς ή αδιάφορες, αλλά και επί εκείνων που θίγουν, σκανδαλίζουν ή ενοχλούν το κράτος ή οποιαδήποτε ομάδα του πληθυσμού^(?). Στην εν λόγω νομολογία έχει διευκρινιστεί περαιτέρω ότι «σε μια δημοκρατική κοινωνία, ακόμη και μικρές και ανεπίσημες ομάδες εκστρατειών [...] πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις δραστηριότητές τους» και ότι «υπάρχει έντονο δημόσιο συμφέρον να δοθεί η δυνατότητα σε αυτές τις ομάδες και σε άτομα που βρίσκονται στο περιθώριο να συμβάλουν στον δημόσιο διάλογο διαδίδοντας πληροφορίες και ιδέες για θέματα γενικού δημόσιου συμφέροντος»⁽³⁾.

- (6) Οι δημοσιογράφοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση του δημόσιου διαλόγου, καθώς και στη μετάδοση και την υποδοχή πληροφοριών, απόψεων και ιδεών⁽⁴⁾. Είναι σημαντικό να τους δοθεί ο απαραίτητος χώρος για να συμβάλουν σε έναν ανοικτό, ελεύθερο και δίκαιο διάλογο και να αντιμετωπίσουν την παραπληροφόρηση και άλλες παρεμβάσεις χειραγώγησης, μεταξύ άλλων από παράγοντες τρίτων χωρών. Οι δημοσιογράφοι θα πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις δραστηριότητές τους, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών σε πληθώρα απόψεων στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.
- (7) Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες, ιδίως στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αξιών, της κοινωνικής ένταξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και του κράτους δικαίου. Θα πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο βίο και να ακούγεται η φωνή τους για θέματα πολιτικής καθώς και σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων χωρίς τον φόβο του εκφοβισμού. Ως υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων νοούνται φυσικά πρόσωπα ή οργανώσεις των οποίων έργο είναι η προάσπιση τόσο των θεμελιωδών δικαιωμάτων όσο και διαφόρων άλλων δικαιωμάτων, όπως τα δικαιώματα προστασίας του περιβάλλοντος και του κλίματος, τα δικαιώματα των γυναικών, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ, τα δικαιώματα των ατόμων με καταγωγή από φυλετικές ή εθνοτικές μειονότητες, τα δικαιώματα των εργαζομένων ή οι θρησκευτικές ελευθερίες.
- (8) Σε μια υγιή και ακμάζουσα δημοκρατία οι πολίτες πρέπει να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο διάλογο. Προκειμένου να διασφαλιστεί ουσιαστική συμμετοχή, τα άτομα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες, οι οποίες τους παρέχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν τις δικές τους απόψεις και να χρησιμοποιούν τη δική τους κρίση σε έναν δημόσιο χώρο όπου είναι δυνατόν να εκφράζονται ελεύθερα διαφορετικές απόψεις.
- (9) Για την ενίσχυση αυτού του περιβάλλοντος, είναι σημαντική η προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες και καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (κοινώς γνωστές ως «SLAPP»). Οι εν λόγω δικαστικές διαδικασίες είναι είτε προδήλως αβάσιμες είτε εν όλω ή εν μέρει αβάσιμες διαδικασίες οι οποίες εμπεριέχουν στοιχεία κατάχρησης που δικαιολογούν την παραδοχή ότι κύριος σκοπός των δικαστικών διαδικασιών είναι η αποτροπή, ο περιορισμός ή η τιμωρία της συμμετοχής του κοινού. Ένδειξη της εν λόγω κατάχρησης αποτελούν ο δυσανάλογος, υπερβολικός ή παράλογος χαρακτήρας της αξίωσης ή μέρους αυτής, η ύπαρξη πολλαπλών αξιώσεων που προβάλλει ο ενάγων σε σχέση με παρόμοια ζητήματα, ο εκφοβισμός, η παρενόχληση ή οι απειλές από την πλευρά του ενάγοντος ή των εκπροσώπων του πριν από την κίνηση προδήλως αβάσιμης ή καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας. Οι διαδικασίες αυτές συνιστούν κατάχρηση των δικαστικών διαδικασιών και επιβαρύνουν άσκοπα τα δικαστήρια, δεδομένου ότι σκοπός τους δεν είναι η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, αλλά η παρενόχληση και η φήμιση των εναγομένων. Οι χρονοβόρες διαδικασίες επιβαρύνουν τα εθνικά δικαστικά συστήματα.
- (10) Οι προδήλως αβάσιμες και καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορούν να λάβουν τη μορφή ευρέος φάσματος νομικών καταχρήσεων, κυρίως σε αστικές ή ποινικές υποθέσεις, αλλά και σε υποθέσεις διοικητικού δικαίου, και μπορεί να βασίζονται σε διάφορους λόγους.

(?) Βλέπε απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 7ης Δεκεμβρίου 1976, Handyside κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προσφυγή αριθ. 5493/72), σκέψη 49.

(3) Βλέπε απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 15ης Φεβρουαρίου 2005, Steel and Morris κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προσφυγή αριθ. 68416/01), σκέψη 89.

(4) Η σύσταση CM/Rec(2022)4 της Επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την προώθηση ευνοϊκού περιβάλλοντος για ποιοτική δημοσιογραφία στην ψηφιακή εποχή προβλέπει ότι «...η ποιοτική δημοσιογραφία, η οποία βασίζεται στα πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας ενώ λαμβάνει διάφορες μορφές ανάλογα με το γεωγραφικό, νομικό και κοινωνικό πλαίσιο, έχει ως διττό στόχο να ασκεί δημόσιο έλεγχο στις δημοκρατικές κοινωνίες και να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση και τη διαφώτιση του κοινού» https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0. Το ψήφισμα 2213 (2018) σχετικά με το καθεστώς των δημοσιογράφων στην Ευρώπη, το οποίο εγκρίθηκε από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, αναφέρεται, όσον αφορά τους επαγγελματίες δημοσιογράφους, σε «αποστολή παροχής στο κοινό πληροφοριών σχετικά με γενικά ή ειδικά θέματα ενδιαφέροντος με όσο το δυνατόν πιο υπεύθυνο και αντικειμενικό τρόπο» https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0.

- (11) Τέτοιες δικαστικές διαδικασίες κινούνται συχνά από ισχυρά φυσικά πρόσωπα ή οντότητες (για παράδειγμα ομάδες συμφερόντων, εταιρείες και κρατικά όργανα) σε μια προσπάθεια φίμωσης του δημόσιου διαλόγου. Συχνά περιλαμβάνουν ανισορροπία ισχύος μεταξύ των μερών καθώς ο ενάγων βρίσκεται σε ισχυρότερη θέση από τον εναγόμενο, για παράδειγμα από οικονομικής ή πολιτικής άποψης. Παρότι δεν αποτελεί απαραίτητη συνιστώσα των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών, όταν υπάρχει ανισορροπία ισχύος, αυξάνονται σημαντικά οι επιζήμιες συνέπειες, καθώς και τα αποτρεπτικά αποτελέσματα των δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (12) Οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αξιοπιστία και τη φήμη ιδίως των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και να εξαντλήσουν τους οικονομικούς και άλλους πόρους των εν λόγω προσώπων. Μπορεί να έχουν αρνητικές ψυχολογικές συνέπειες για όσους αποτελούν στόχο τους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους. Οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θέτουν σε κίνδυνο την ικανότητα των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να διεξάγουν τις δραστηριότητές τους. Ως αποτέλεσμα των διαδικασιών αυτών, η δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με θέμα δημόσιου συμφέροντος μπορεί να καθυστερήσει ή να αποτραπεί εντελώς. Η ύπαρξη τέτοιων διαδικασιών μπορεί να έχει γενικότερα αποτρεπτικό αποτέλεσμα στο έργο των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ειδικότερα, συμβάλλοντας στην αυτολογοκρισία εν αναμονή πιθανών μελλοντικών δικαστικών διαδικασιών, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του δημόσιου διαλόγου εις βάρος της κοινωνίας στο σύνολό της. Η διάρκεια των διαδικασιών, η οικονομική πίεση και η απειλή ποινικών κυρώσεων αποτελούν ισχυρά εργαλεία εκφοβισμού και φίμωσης των επικριτικών φωνών.
- (13) Όσοι αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού βρίσκονται συχνά αντιμέτωποι με πολλαπλές δικαστικές διαδικασίες ταυτόχρονα και σε διάφορες έννομες τάξεις. Οι δικαστικές διαδικασίες που κινούνται στην έννομη τάξη ενός κράτους μέλους κατά προσώπου που κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος είναι συνήθως πιο περίπλοκες και δαπανηρές για τον εναγόμενο. Οι ενάγοντες σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν δικονομικά εργαλεία για να αυξήσουν τη διάρκεια και το κόστος της αντιδικίας και να προσφύγουν σε δικαστήριο το οποίο θεωρούν ευμενώς διακείμενο προς την υπόθεσή τους και όχι στο δικαστήριο που είναι το πλέον κατάλληλο να εκδικάσει την αγωγή.
- (14) Η χρήση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού εμφανίζει ανοδική τάση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες ⁽⁵⁾, τέτοιες διαδικασίες χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο σε όλα τα κράτη μέλη.
- (15) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο ψήφισμά του της 25ης Νοεμβρίου 2020 ⁽⁶⁾, καταδίκασε τη χρήση των SLAPP για τη φίμωση ή τον εκφοβισμό ερευνητών δημοσιογράφων και ειδησεογραφικών πρακτορείων, και τη δημιουργία κλίματος φόβου σχετικά με την καταγγελία ορισμένων θεμάτων από μέρους τους, ενώ κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για την πρόληψή τους. Στο ψήφισμά του ⁽⁷⁾ της 11ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης στην ΕΕ: η αθέμιτη χρήση αγωγών αστικού και ποινικού δικαίου για τη φίμωση δημοσιογράφων, μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και της κοινωνίας των πολιτών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τόνισε εκ νέου την επικράτηση του φαινομένου και την ανάγκη για αποτελεσματικές διασφαλίσεις για τα θύματα του σε ολόκληρη την Ένωση.

⁽⁵⁾ Ακαδημαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών, ad hoc αίτημα — SLAPP στο πλαίσιο της ΕΕ, 29 Μαΐου 2020: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf, σ. 4 και Ακαδημαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών, Στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (SLAPP) στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Συγκριτική μελέτη, 30 Ιουνίου 2021 https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en.

⁽⁶⁾ P9_TA(2020)0320. Στο εν λόγω ψήφισμα, το Κοινοβούλιο επανέλαβε επίσης τους όρους του ψηφίσματός του της 28ης Μαρτίου 2019 [P8_TA(2019)0328].

⁽⁷⁾ P9_TA(2021)0451.

- (16) Στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων⁽⁸⁾ καταγράφεται επίσης αυξανόμενος αριθμός προειδοποιήσεων για σοβαρές απειλές κατά της ασφάλειας των δημοσιογράφων και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων πολυάριθμων περιπτώσεων δικαστικού εκφοβισμού. Στην ετήσια έκθεση του 2021 που υπέβαλαν οι ενώσεις-εταίροι στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων, επισημαίνεται η αξιοσημείωτη αύξηση των προειδοποιήσεων για SLAPP που καταγράφηκαν το 2020 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, τόσο σε αριθμό προειδοποιήσεων όσο και σε επηρεαζόμενες ένομες τάξεις των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης⁽⁹⁾. Στη σύστασή του της 13ης Απριλίου 2016, σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας⁽¹⁰⁾, το Συμβούλιο της Ευρώπης συνέστησε στα κράτη μέλη του να λάβουν τα αναγκαία νομοθετικά και/ή άλλα μέτρα για την πρόληψη της επιπόλαιης ή κακόβουλης χρήσης του νόμου και της νομικής διαδικασίας για τον εκφοβισμό και τη φήμιση δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας.
- (17) Στις εκδόσεις της Επιτροπής για το κράτος δικαίου του 2020⁽¹¹⁾ και του 2021⁽¹²⁾ υπογραμμίζεται ότι σε, ορισμένα κράτη μέλη, δημοσιογράφοι και άλλοι που συμβάλλουν στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερες απειλές και επιθέσεις σε σχέση με τα δημοσιεύματα και το έργο τους, σε διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης SLAPP.
- (18) Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα της χρήσης δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στην Ένωση είναι αυτό της δημοσιογράφου Daphne Caruana Galizia, η οποία, κατά τον χρόνο της δολοφονίας της, βρισκόταν αντιμέτωπη με πάνω από 40 αστικές και ποινικές διαδικασίες συκοφαντίας και δυσφήμισης σχετικά με το ερευνητικό της έργο.
- (19) Στο σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία⁽¹³⁾ που παρουσίασε η Επιτροπή στις 3 Δεκεμβρίου 2020 υπογραμμίζεται ο θεμελιώδης ρόλος των ελεύθερων και πλουραλιστικών μέσων μαζικής ενημέρωσης στις δημοκρατίες, καθώς και η σημασία της κοινωνίας των πολιτών. Επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν τα ανεξάρτητα και πλουραλιστικά μέσα μαζικής ενημέρωσης στην παροχή στους πολίτες της δυνατότητας να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις, καθώς και στην καταπολέμηση της χειραγώγησης της πληροφόρησης και της παρέμβασης στον χώρο της πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή εξέδωσε ήδη τη σύσταση (ΕΕ) 2021/1534 σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας, της ασφάλειας και της ενίσχυσης της θέσης των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁽¹⁴⁾. Σκοπός της σύστασης είναι να εξασφαλιστούν, για όλους τους επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης, ασφαλέστερες συνθήκες εργασίας, απαλλαγμένες από φόβο και εκφοβισμό, είτε εντός είτε εκτός δικαστικού. Λόγω της αυξανόμενης απειλής που οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού συνιστούν για την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και τη συμμετοχή του κοινού, η Ένωση θα πρέπει να αναπτύξει μια συνεκτική και αποτελεσματική προσέγγιση για την αντιμετώπιση τέτοιων διαδικασιών. Η παρούσα σύσταση συμπληρώνει τη σύσταση (ΕΕ) 2021/1534 με την παροχή ειδικών συστάσεων σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Υπερβαίνει την προστασία των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης και περιλαμβάνει στο πεδίο εφαρμογής της τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η παρούσα σύσταση θα πρέπει να αντιμετωπίσει τη συγκεκριμένη απειλή που συνιστούν οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και, με τον τρόπο αυτόν, να στηρίξει την ορθή λειτουργία των ελέγχων και εξισορροπήσεων σε μια υγιή δημοκρατία. Θα πρέπει να παράσχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη, ώστε να λαμβάνουν αποτελεσματικά, κατάλληλα και αναλογικά μέτρα για την αντιμετώπιση των εν λόγω διαδικασιών και να διασφαλίζουν, στο πλαίσιο αυτό, ιδίως την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στα συνιστώμενα μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνεται η ευαισθητοποίηση και η ανάπτυξη εμπειρογνώσις, ιδίως μεταξύ των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και των στόχων προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, ώστε να διασφαλίζεται ότι παρέχεται στήριξη σε όσους αποτελούν στόχο των εν λόγω διαδικασιών και να υποστηρίζεται η ενισχυμένη παρακολούθηση.

⁽⁸⁾ Από το 2015 η πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει διευκολύνει τη συλλογή και τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με σοβαρές ανησυχίες για την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και την ασφάλεια των δημοσιογράφων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συνεισφέρουσες οργανώσεις-εταίροι —προσεκτεθειμένες διεθνείς ΜΚΟ και ενώσεις δημοσιογράφων— εκδίδουν προειδοποιήσεις σχετικά με παραβιάσεις της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και δημοσιεύουν ετήσιες εκδόσεις σχετικά με την κατάσταση της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της ασφάλειας των δημοσιογράφων στην Ευρώπη. Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αναμένεται να αναλάβουν δράση και να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα, καθώς και να ενημερώσουν την πλατφόρμα σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται ως απάντηση στις προειδοποιήσεις. Το χαμηλό ποσοστό ανταπόκρισης των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία είναι επίσης κράτη μέλη της ΕΕ, καταδεικνύει την ανάγκη για ανάληψη περαιτέρω δράσης. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

⁽⁹⁾ Το 2021 δημοσιεύθηκαν 282 προειδοποιήσεις στην πλατφόρμα για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων (coe.int), μεταξύ των οποίων αρκετές αφορούσαν υποθέσεις δικαστικού εκφοβισμού, δηλαδή καιροσκοπική, αυθαίρετη ή κακόβουλη χρήση της νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας για τη δυσφήμιση, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την εθνική ασφάλεια, τον χουλιγκανισμό ή τον αντεξτρεμισμό. Στην ετήσια έκθεση του 2021 που υπέβαλαν οι ενώσεις-εταίροι στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων σημειώθηκε αύξηση το 2020 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, τόσο σε αριθμό προειδοποιήσεων όσο και σε επηρεαζόμενες ένομες τάξεις των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης – 1680a2440e (coe.int).

⁽¹⁰⁾ Σύσταση CM/Rec(2016)4 της Επιτροπής υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1.

⁽¹¹⁾ COM(2020) 580 final της 30ής Σεπτεμβρίου 2020.

⁽¹²⁾ COM(2021) 700 final της 20ής Ιουλίου 2021.

⁽¹³⁾ COM(2020) 790 final της 3ης Δεκεμβρίου 2020.

⁽¹⁴⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2021/1534 της Επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 2021 σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας, της ασφάλειας και της ενίσχυσης της θέσης των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 331 της 20.9.2021, σ. 8).

- (20) Προκειμένου να παρέχεται αποτελεσματική προστασία από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και να αποτραπεί η εδραίωση του φαινομένου στην Ένωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα αντίστοιχα νομικά τους πλαίσια που διέπουν τις αστικές, ποινικές, εμπορικές και διοικητικές διαδικασίες παρέχουν τις αναγκαίες εγγυήσεις για την αντιμετώπιση των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών, με πλήρη σεβασμό των δημοκρατικών αξιών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη και του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης. Για την παροχή συνεκτικής και αποτελεσματικής προστασίας από προδήλως αβάσιμες δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν την ύπαρξη δυνατότητας απόρριψης σε πρώιμο στάδιο. Θα πρέπει επίσης να αποσκοπούν στην παροχή άλλων μέσων έννομης προστασίας κατά καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών, όπως η επίδικση εξόδων, ώστε ο ενάγων που έχει κινήσει καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού να μπορεί να διαταχθεί να καταβάλει όλα τα έξοδα της διαδικασίας, η αποζημίωση για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία ως αποτέλεσμα καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, και η δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων στον διάδοχο που κίνησε καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η παροχή στα δικαστήρια της δυνατότητας επιβολής κυρώσεων έχει ως κύριο στόχο να αποτρέψει δυνητικούς ενάγοντες να κινήσουν καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να είναι ανάλογες με τα στοιχεία κατάχρησης που έχουν εντοπιστεί. Κατά τον καθορισμό των ποσών των κυρώσεων, τα δικαστήρια θα μπορούσαν να εξετάζουν αν η διαδικασία μπορεί να λειτουργήσει με τρόπο επιζήμιος ή αποτρεπτικός ως προς τη συμμετοχή του κοινού, μεταξύ άλλων να εξετάζουν τη φύση της αξίωσης, εάν ο ενάγων έχει κινήσει πολλαπλές ή συντονισμένες διαδικασίες σε παρόμοια θέματα, καθώς κι αν έχουν σημειωθεί προσπάθειες εκφοβισμού, παρενόχλησης ή απειλής κατά του εναγομένου.
- (21) Όσον αφορά τις εγγυήσεις υποθέσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στη συμπερίληψη στην εθνική τους νομοθεσία παρόμοιων εγγυήσεων με εκείνες που περιλαμβάνονται σε νομικές πράξεις της Ένωσης, οι οποίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων και καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις. Αυτό θα παρείχε συνεπή και αποτελεσματική προστασία έναντι των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών και θα συνέβαλε στην πρόληψη της εδραίωσης του φαινομένου στην Ένωση.
- (22) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επανεξετάσουν συγκεκριμένα τα νομικά τους πλαίσια που εφαρμόζονται στη δυσφήμιση, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι υφιστάμενες έννοιες και ορισμοί δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ενάγοντες κατά δημοσιογράφων ή υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (23) Προκειμένου να αποφευχθεί η αποτρεπτική επίδραση στον δημόσιο διάλογο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι κυρώσεις κατά της δυσφήμισης δεν είναι υπερβολικές και δυσανάλογες. Θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης⁽¹⁵⁾ που αφορούν το νομικό πλαίσιο για τη δυσφήμιση, ειδικότερα το ποινικό δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να αφαιρέσουν τις ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση από το νομικό τους πλαίσιο. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, στο ψήφισμά της 1577 (2007)⁽¹⁶⁾, έχει καλέσει τα κράτη μέλη της που εξακολουθούν να προβλέπουν, ακόμη και αν δεν τις επιβάλλουν, ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση, να καταργήσουν τις ποινές αυτές χωρίς καθυστέρηση. Τα κράτη μέλη προτρέπονται επίσης να ενθαρρύνουν τη χρήση του διοικητικού ή αστικού δικαίου για τον χειρισμό υποθέσεων δυσφήμισης, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές έχουν λιγότερο τιμωρητικό αποτέλεσμα από τις διατάξεις του ποινικού δικαίου⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, το ψήφισμα 1577 της PACE για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, τη σύσταση 1814 της PACE για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, τη μελέτη της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ελευθερία έκφρασης και τη δυσφήμιση. Μελέτη της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2012) <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-16804915c5> και, πιο πρόσφατα, μελέτη του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2016) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>.

⁽¹⁶⁾ Resolution 1577 (2007) of Parliamentary Assembly of the Council of Europe of 4 October 2007 on towards decriminalisation of defamation, <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>.

⁽¹⁷⁾ Βλέπε επίσης Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Γενική παρατήρηση αριθ. 34, Άρθρο 19: Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, της 12ης Σεπτεμβρίου 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> και Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Γραφείο του Εκπροσώπου για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ειδική έκθεση σχετικά με τη νομική παρενόχληση και την κατάχρηση του δικαστικού συστήματος κατά των μέσων μαζικής ενημέρωσης, 23 Νοεμβρίου 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

- (24) Η εξέταση υποθέσεων δυσφήμισης υπό το πρίσμα του ποινικού δικαίου θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνον ως έσχατη λύση και αν' αυτού θα πρέπει να προτιμάται η απάντηση μέσω του διοικητικού ή του αστικού δικαίου, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές διεθνών οργανισμών. Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών⁽¹⁸⁾ και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη⁽¹⁹⁾ έχουν συστήσει να αφαιρεθεί η δυσφήμιση από το ποινικό δίκαιο. Ομοίως, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει εκφράσει επιφυλάξεις στο πλαίσιο αυτό⁽²⁰⁾.
- (25) Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συγκεκριμενοποιείται περαιτέρω στον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²¹⁾. Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν αποτελεί απόλυτο δικαίωμα. Το άρθρο 85 του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διά νόμου συμβιβάζουν το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς και για σκοπούς πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης.
- (26) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παροτρύνουν τους αυτορρυθμιζόμενους φορείς και τις ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου να ευθυγραμμίσουν, όπου απαιτείται, τα δεοντολογικά τους πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων των κωδικών δεοντολογίας, με την παρούσα σύσταση. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν, κατά περίπτωση, ότι τα δεοντολογικά πρότυπα που αποσκοπούν στο να αποθαρρύνουν ή να απαγορεύσουν στους επαγγελματίες του νομικού κλάδου να επιδίδονται σε συμπεριφορές που ενδέχεται να συνιστούν κατάχρηση διαδικασίας ή κατάχρηση των άλλων επαγγελματικών ευθυνών τους για την ακεραιότητα της νομικής διαδικασίας, καθώς και οι αντίστοιχες πειθαρχικές κυρώσεις, καλύπτουν τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Τα ανωτέρω θα πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλη ευαισθητοποίηση και κατάρτιση για την αύξηση των γνώσεων και της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων δεοντολογικών προτύπων που σχετίζονται με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (27) Οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου είναι βασικοί παράγοντες σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού είτε εκπροσωπώντας τους διαδίκους, είτε ασκώντας δίωξεις κατά προσώπων, είτε εκδικάζοντας διαφορές. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητο να διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να το πράττουν. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποστηρίζουν και να παρέχουν ευκαιρίες κατάρτισης σε αυτούς τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου. Η κατάρτιση θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη των γνώσεων και των ικανοτήτων τους, ώστε να εντοπίζουν προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εμπεριέχουν στοιχεία αλλοδαπότητας, και να αντιδρούν καταλλήλως. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς και τους δικαστικούς υπαλλήλους σε όλα τα επίπεδα των δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένων των δικαστών, των εισαγγελέων, του προσωπικού των δικαστηρίων και των εισαγγελικών γραφείων, καθώς και κάθε άλλου επαγγελματία του τομέα της δικαιοσύνης που συνδέεται με το δικαστικό σώμα ή συμμετέχει με άλλον τρόπο στην απονομή της δικαιοσύνης, ανεξάρτητα από τον ορισμό στο εθνικό δίκαιο, το νομικό καθεστώς ή την εσωτερική οργάνωση, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπου ενδέχεται να εμφανιστούν σε πρώτο βαθμό προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να απευθύνεται και σε άλλους επαγγελματίες του νομικού κλάδου, όπως ειδικευμένους δικηγόρους. Η ανάπτυξη τοπικής ικανότητας κατάρτισης μπορεί να συμβάλει στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της κατάρτισης.
- (28) Η επέκταση της κατάρτισης αυτής στους δημοσιογράφους, τα μέλη των συμβουλίων Τύπου, τους επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης και τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα τους βοηθήσει να αναγνωρίζουν πότε έρχονται αντιμέτωποι με τέτοιες δικαστικές διαδικασίες και θα τους παράσχει κρίσιμες νομικές δεξιότητες για να μειωθεί ο κίνδυνος έκθεσής τους σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ή θα τους εφοδιάσει με καλύτερες γνώσεις για την καλύτερη αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού. Θα μπορούσε επίσης να τους δοθεί η δυνατότητα να συμμετέχουν σε αξιόπιστη αναφορά στοιχείων σχετικά με τις SLAPP. Η κατάρτιση για δημοσιογράφους θα πρέπει επίσης να αναφέρεται στα δεοντολογικά πρότυπα και τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται από τα εθνικά συμβούλια Τύπου ή μέσω μαζικής ενημέρωσης. Με σκοπό τη συμβολή στη συνολική ανάπτυξη ικανοτήτων και την ενίσχυση της θεσμικής απάντησης σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, στην εν λόγω κατάρτιση θα μπορούσαν επίσης να συμμετέχουν αρχές προστασίας δεδομένων, εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οργανισμοί διαμεσολάβησης και κρατικοί ρυθμιστικοί φορείς των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

⁽¹⁸⁾ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Γενική παρατήρηση αριθ. 34, Άρθρο 19: Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, της 12ης Σεπτεμβρίου 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Γραφείο του Εκπροσώπου για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ειδική έκθεση σχετικά με τη νομική παρενόχληση και την κατάχρηση του δικαστικού συστήματος κατά των μέσων μαζικής ενημέρωσης, 23 Νοεμβρίου 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

⁽²⁰⁾ Σύσταση CM/Rec(2016)4 της Επιτροπής υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας, βλ. παράγραφο 6.

⁽²¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1).

- (29) Οι πάροχοι νομικής κατάρτισης και οι ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου είναι οι πλέον κατάλληλοι να παρέχουν κατάρτιση σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, καθώς και να καθορίζουν τους στόχους της εν λόγω κατάρτισης και να αξιολογούν την καταλληλότερη μεθοδολογία κατάρτισης. Η κατάρτιση που παρέχεται από επαγγελματίες του νομικού κλάδου σε άλλους επαγγελματίες του νομικού κλάδου καθιστά δυνατή για όλους τη μάθηση ως ομάδα, την καλύτερη ανταλλαγή εμπειριών και την ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι ανταλλαγές σχετικών πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταξύ άλλων με την υποστήριξη της Επιτροπής, με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κατάρτισης Δικαστικών (EJTN). Η συμμετοχή των ασκούντων νομικά επαγγέλματα και των επαγγελματιών τους ενώσεων, από την εκπόνηση αναλύσεων αναγκών έως την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, είναι υψίστης σημασίας για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των δραστηριοτήτων κατάρτισης.
- (30) Η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης και άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το εθνικό δικαιο, και να περιλαμβάνει πρακτικές οδηγίες σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της σχετικής νομολογίας, τους περιορισμούς και τη σύνδεση μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας έκφρασης, των δικονομικών εγγυήσεων, καθώς και άλλων σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου. Θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη το εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους ασκούντες νομικά επαγγέλματα σχετικά με την προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης βάσει της ΕΣΔΑ ⁽²²⁾.
- (31) Η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει, μεταξύ άλλων, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κίνηση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει επίσης να καλύπτει τη χειραγώγηση της πληροφόρησης και τις παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης.
- (32) Η κατάρτιση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το εθνικό νομικό πλαίσιο. Ο δομημένος και συνεκτικός συνδυασμός των ανωτέρω με τις κατευθύνσεις που έχει καταρτίσει το Συμβούλιο της Ευρώπης, με μαρτυρίες από στόχους προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και με βέλτιστες πρακτικές από άλλα κράτη μέλη θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων που συνδέονται με την κατάρτιση σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες. Η κατάρτιση μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.
- (33) Για την προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού και την ενίσχυση της στήριξης, η κατάρτιση σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα πρέπει επίσης να αξιοποιεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις νέες τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής κατάρτισης. Η πρόσβαση σε ηλεκτρονικούς πόρους, σε επικαιροποιημένο υλικό και σε αυτόνομα εργαλεία μάθησης όσον αφορά τη σχετική νομοθεσία και καθοδήγηση θα συμπλήρωνε τα οφέλη αυτών των δραστηριοτήτων κατάρτισης.
- (34) Προκειμένου να ενισχυθούν οι συνέργειες με παρόμοιες πρωτοβουλίες για την κατάρτιση των επαγγελματιών του νομικού κλάδου, στην κατάρτιση σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν ενότητες σχετικά με συναφή θέματα, όπως η ελευθερία της έκφρασης και η νομική δεοντολογία. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η χρήση υφιστάμενου υλικού και πρακτικών κατάρτισης, όπως αυτά που προωθούνται στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, στην παγκόσμια εργαλειοθήκη της Unesco για τους δικαστικούς φορείς ⁽²³⁾ και στα διαδικτυακά μαθήματα HELP (εκπαίδευση των επαγγελματιών του νομικού κλάδου στα ανθρώπινα δικαιώματα) του Συμβουλίου της Ευρώπης ⁽²⁴⁾.
- (35) Η συμπερίληψη των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στα προγράμματα σπουδών της νομικής και της δημοσιογραφίας θα εφοδίαζε τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου και τους δημοσιογράφους με καλύτερες γνώσεις ώστε να αναγνωρίζουν τις εν λόγω διαδικασίες, καθώς και με ειδικές γνώσεις ώστε να ανταποκρίνονται αναλόγως, ενώ παράλληλα θα υποστηριζόταν η ανάπτυξη εμπειρογνομωσίας και επαγγελματικών ικανοτήτων μεταξύ των καθηγητών. Οι γνώσεις αυτές θα μπορούσαν να παρέχονται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο πλαίσιο συμπληρωματικών μαθημάτων ή σεμιναρίων κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών ενός προγράμματος σπουδών, για παράδειγμα σε φοιτητές νομικής και δημοσιογραφίας.
- (36) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίζουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που διοργανώνονται μεταξύ άλλων από εθνικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

⁽²²⁾ Εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους ασκούντες νομικά επαγγέλματα σχετικά με την προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης βάσει της ΕΣΔΑ (2017), <https://rm.coe.int/handbook-freedom-of-expression-eng/1680732814>.

⁽²³⁾ Παγκόσμια εργαλειοθήκη για τους δικαστικούς φορείς: διεθνή νομικά πρότυπα για την ελευθερία της έκφρασης, την πρόσβαση σε πληροφορίες και την ασφάλεια των δημοσιογράφων (2021) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378755>.

⁽²⁴⁾ <https://www.coe.int/en/web/help/home>.

- (37) Οι δραστηριότητες επικοινωνίας σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα μπορούσαν να λάβουν τη μορφή δημοσιεύσεων, μηνυμάτων, δημόσιων συνεδριάσεων, διασκέψεων, εργαστηρίων και διαδικτυακών σεμιναρίων.
- (38) Τα πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού δυσκολεύονται συχνά να βρουν πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους στήριξης. Για να διευκολυνθεί ο εντοπισμός οντοτήτων ή φορέων που είναι σε θέση να παρέχουν συνδρομή στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών και να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της στήριξης έναντι των εν λόγω διαδικασιών, οι πληροφορίες θα πρέπει να συλλέγονται και να διατίθενται σε ενιαίο σημείο και να είναι δωρεάν και εύκολα προσβάσιμες. Για τον σκοπό αυτόν, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να συστήσει ένα εθνικό σημείο επαφής το οποίο θα συγκεντρώνει και θα ανταλλάσσει πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους.
- (39) Βασικός στόχος των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα πρέπει να είναι η προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία ενός δημόσιου χώρου που καθιστά δυνατή τη δημοκρατική συμμετοχή και επιτρέπει στους πολίτες να έχουν πρόσβαση σε πληθώρα απόψεων και αξιόπιστες πληροφορίες, χωρίς προκαταλήψεις.
- (40) Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να συντονίζονται με τα εθνικά σημεία επαφής και άλλες αρμόδιες αρχές, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους. Θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν συνέργειες με εκστρατείες ευαισθητοποίησης για συμβατά θέματα, όπως εκείνες που επικεντρώνονται στην προώθηση του ανοικτού, ελεύθερου και δίκαιου διαλόγου, και στην προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης, ενώ θα πρέπει να ενσωματωθούν σε δραστηριότητες ευαισθητοποίησης που προωθούν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, την πολυφωνία των απόψεων και την πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες. Θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν συνέργειες, κατά περίπτωση, με την ανάπτυξη ανθεκτικότητας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τον γραμματισμό σε θέματα πληροφόρησης, τα δημοσιογραφικά πρότυπα και τον έλεγχο γεγονότων στο πλαίσιο μέτρων για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης, της χειραγώγησης της πληροφόρησης και των παρεμβάσεων, μεταξύ άλλων και από το εξωτερικό. Στο κοινό-στόχο θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, συγκεκριμένες ομάδες, όπως επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, επαγγελματίες του νομικού κλάδου και μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, επαγγελματίες του τομέα της επικοινωνίας, πανεπιστημιακοί, ομάδες προβληματισμού, πολιτικοί, δημόσιοι υπάλληλοι, δημόσιες αρχές και ιδιωτικές εταιρείες.
- (41) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στη διασφάλιση, με κάθε μέσο που κρίνουν κατάλληλο, της διαθεσιμότητας πληροφοριών σχετικά με τις δικονομικές και άλλες εγγυήσεις βάσει των εθνικών νομικών πλαισίων τους, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με τις οντότητες ή τους φορείς με τους οποίους μπορεί κανείς να επικοινωνήσει για την παροχή συνδρομής στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (42) Στους εν λόγω πόρους στήριξης μπορεί να περιλαμβάνονται δικηγορικές εταιρείες που υπερασπίζονται δωρεάν πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, νομικές κλινικές πανεπιστημίων που παρέχουν τέτοιου είδους στήριξη, οργανισμοί που καταχωρίζουν τις SLAPP και υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με αυτές, και οργανισμοί που παρέχουν οικονομική και άλλη βοήθεια σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών.
- (43) Τα πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού πρέπει να είναι επαρκώς εξοπλισμένα για την αντιμετώπιση τέτοιων διαδικασιών. Επομένως, είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν ικανότητες στα κράτη μέλη προκειμένου να παρέχεται στήριξη σε όσους αποτελούν στόχο τέτοιων διαδικασιών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσφέρουν χρηματοδότηση και να προωθούν τη διαθέσιμη χρηματοδότηση σε επίπεδο Ένωσης σε οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών.
- (44) Για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτείται συστηματικότερη παρακολούθηση των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Στα δεδομένα που συλλέγονται θα πρέπει να περιλαμβάνονται επαρκείς πληροφορίες ώστε οι αρχές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να μπορούν να ποσοτικοποιήσουν και να κατανοήσουν καλύτερα το εν λόγω φαινόμενο, μεταξύ άλλων με σκοπό την παροχή της αναγκαίας στήριξης στα πρόσωπα που αποτελούν στόχο τους. Λαμβάνοντας υπόψη τις θεσμικές ρυθμίσεις τους σχετικά με τις δικαστικές στατιστικές⁽²⁵⁾, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναθέσουν σε μία ή περισσότερες αρχές τη συλλογή και συγκέντρωση δεδομένων σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού οι οποίες κινούνται στα εθνικά δικαστήρια. Οι εν λόγω αρχές μπορούν να συλλέγουν τα δεδομένα

⁽²⁵⁾ Βλέπε τις κατευθυντήριες γραμμές για τις δικαστικές στατιστικές της ευρωπαϊκής επιτροπής για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης (CEPEJ) κατά τη 12η σύνοδο της ολομέλειάς της (Στρασβούργο, 10-11 Δεκεμβρίου 2008) — CEPEJ-GT-EVAL (coe.int).

από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη. Προκειμένου να διευκολυνθεί η συλλογή δεδομένων, οι αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη συλλογή δεδομένων μπορούν να συστήσουν σημεία επαφής, ώστε οι δικαστικές αρχές, οι επαγγελματικές οργανώσεις, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι δημοσιογράφοι και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να μπορούν να ανταλλάσσουν δεδομένα σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναθέσουν σε μία από αυτές τις αρχές τον συντονισμό των πληροφοριών και την ετήσια υποβολή στην Επιτροπή, αρχής γενομένης από το τέλος του 2023, των συγκεντρωτικών δεδομένων που συλλέγονται σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν τη λογοδοσία για τα συλλεγόμενα δεδομένα. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η διαδικασία συλλογής δεδομένων τηρεί επαγγελματικά πρότυπα και ότι οι αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η συλλογή δεδομένων και η κατάρτιση στατιστικών απολαύουν επαρκούς αυτονομίας. Θα πρέπει να τηρούνται οι απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων.

- (45) Κατά την ανάθεση της συλλογής δεδομένων και της υποβολής εκθέσεων σε αρχές, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας συνεργειών με σχετικά μέσα στον τομέα του κράτους δικαίου και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εφόσον έχουν συσταθεί, μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο: το ίδιο ισχύει και για άλλες οντότητες, όπως γραφεία διαμεσολαβητών, φορείς ισοτιμίας ή αρμόδιες αρχές, όπως εκείνες που ορίζονται βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²⁶⁾. Τα εθνικά σημεία επαφής που παρέχουν επισκόπηση των πόρων στήριξης και οι οντότητες ή οι αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη συλλογή και την υποβολή δεδομένων θα μπορούσαν να βρίσκονται στον ίδιο οργανισμό, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων και των κριτηρίων που περιγράφονται στην παρούσα σύσταση.
- (46) Οι αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η συλλογή δεδομένων θα πρέπει να δημοσιεύουν πληροφορίες σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, σε προσβάσιμη μορφή, στους ιστοτόπους τους και, κατά περίπτωση, μέσω άλλων κατάλληλων εργαλείων. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι γίνονται πλήρως σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των ατόμων που εμπλέκονται σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (47) Για να οριοθετηθεί η διάρκεια των διαδικασιών που αφορούν προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες, θα πρέπει να συλλέγονται, όποτε είναι δυνατόν, ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τα γεγονότα, τις πράξεις ή τις ενέργειες με τις οποίες ξεκίνησαν και περατώθηκαν οι εν λόγω διαδικασίες και τις ημερομηνίες κατά τις οποίες έλαβαν χώρα. Τα συλλεγόμενα δεδομένα θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με το ιστορικό μιας υπόθεσης, για παράδειγμα, σε περίπτωση επαναλαμβανόμενης προηγούμενης δικαστικής διαδικασίας κατά του ίδιου εναγομένου ή από τον ίδιο ενάγοντα.
- (48) Εφόσον απαιτείται, η ομάδα εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP που συστάθηκε από την Επιτροπή⁽²⁷⁾ θα μπορούσε να στηρίξει την ανάπτυξη συγκρίσιμων κριτηρίων σε όλα τα κράτη μέλη, τα οποία μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν από τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη συλλογή και την αναφορά δεδομένων σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (49) Η ομάδα εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP υποστηρίζει την ανταλλαγή και τη διάδοση πρακτικών και γνώσεων μεταξύ των επαγγελματιών σε θέματα σχετικά με τις SLAPP. Θα μπορούσε να παρέχει, μεταξύ άλλων, τεχνική βοήθεια στις αρχές για τη δημιουργία σημείων επαφής, την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού και την οργάνωση νομικής συνδρομής.
- (50) Το πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» (CERV), που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²⁸⁾, αποσκοπεί στην προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων και των αξιών που κατοχυρώνονται στις Συνθήκες και στον Χάρτη. Προκειμένου να διατηρηθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω δημοκρατικές κοινωνίες που βασίζονται στο κράτος δικαίου, το πρόγραμμα CERV προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα χρηματοδότησης δραστηριοτήτων που συνδέονται με την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον Χάρτη, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της έκφρασης. Το πρόγραμμα «Δικαιοσύνη», που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/692⁽²⁹⁾, προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα χρηματοδότησης δραστηριοτήτων που συνδέονται με την κατάρτιση των δικαστικών, με στόχο τη διαμόρφωση κοινού νομικού και δικαστικού πολιτισμού βασισμένου στο κράτος δικαίου, καθώς και τη στήριξη και την προώθηση της συνεπούς και αποτελεσματικής εφαρμογής των συναφών νομικών μέσων της Ένωσης στο πλαίσιο του προγράμματος,

⁽²⁶⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης (ΕΕ L 305 της 26.11.2019, σ. 17).

⁽²⁷⁾ Μητρώο ομάδων εμπειρογνομόνων της Επιτροπής και άλλων παρεμφερών οργάνων (europa.eu).

⁽²⁸⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση του Προγράμματος «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1381/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 390/2014 του Συμβουλίου (ΕΕ L 156 της 5.5.2021, σ. 1).

⁽²⁹⁾ Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/692 έχει στόχο να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης και στην ενίσχυση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΣΤΑΣΗ:

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

1. Η παρούσα σύσταση παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη προκειμένου να λάβουν αποτελεσματικά, κατάλληλα και αναλογικά μέτρα για την αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και για την προστασία ιδίως δημοσιογράφων και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τέτοιες διαδικασίες, σε πλαίσιο πλήρους σεβασμού των δημοκρατικών αξιών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

2. Κατά γενικό κανόνα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι τα ισχύοντα νομικά τους πλαίσια προβλέπουν τις αναγκαίες διασφαλίσεις για την αντιμετώπιση των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, με πλήρη σεβασμό των δημοκρατικών αξιών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη και του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης.
3. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι υπάρχουν δικονομικές εγγυήσεις για την απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει επίσης να έχουν ως στόχο την παροχή άλλων μέσων έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, και συγκεκριμένα την επιδίκαση των εξόδων, υπό την έννοια ότι ο ενάγων που έχει κινήσει καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να διαταχθεί να καταβάλει όλα τα έξοδα της διαδικασίας, την αποζημίωση για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία ως αποτέλεσμα καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, και τη δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων στον διάδικο που κίνησε καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
4. Όσον αφορά τις εγχώριες υποθέσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στη συμπερίληψη στην εθνική τους νομοθεσία παρόμοιων εγγυήσεων με εκείνες που περιλαμβάνονται σε νομικές πράξεις της Ένωσης, οι οποίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων και καταχρηστικών υποθέσεων προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σε αστικές υποθέσεις με διασυνორιακές επιπτώσεις.
5. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι οικείοι κανόνες που εφαρμόζονται στη δυσφήμιση δεν έχουν αδικαιολόγητο αντίκτυπο στην ελευθερία της έκφρασης, στην ύπαρξη ενός ανοικτού, ελεύθερου και πλουραλιστικού περιβάλλοντος μέσω μαζικής ενημέρωσης, καθώς και στη συμμετοχή του κοινού.
6. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι οικείοι κανόνες που εφαρμόζονται στη δυσφήμιση είναι επαρκώς σαφείς, συμπεριλαμβανομένων των εννοιών τους, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος κατάχρησής τους.
7. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίσουν ότι οι κυρώσεις κατά της δυσφήμισης δεν είναι υπερβολικές και δυσανάλογες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν ιδιαίτερως υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης ⁽³⁰⁾ που αφορούν το νομικό πλαίσιο για τη δυσφήμιση, και ειδικότερα το ποινικό δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να αφαιρέσουν τις ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση από τη νομοθεσία τους. Τα κράτη μέλη προτρέπονται να προκρίνουν τη χρήση του διοικητικού ή αστικού δικαίου για τον χειρισμό υποθέσεων δυσφήμισης ⁽³¹⁾, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές έχουν λιγότερο τιμωρητικό αποτέλεσμα από τις διατάξεις του ποινικού δικαίου.

⁽³⁰⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, το ψήφισμα 1577 της ΡΑΡΕ για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, τη σύσταση 1814 της ΡΑΡΕ για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, τη μελέτη της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ελευθερία έκφρασης και τη δυσφήμιση. Μελέτη της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2012) <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-1/16804915c5> και, πιο πρόσφατα, μελέτη του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2016) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>.

⁽³¹⁾ Πέραν του Συμβουλίου της Ευρώπης (βλέπε προηγούμενη υποσημείωση), υπάρχει αυξανόμενη διεθνής απαίτηση για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης. Βλέπε Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Γενική παρατήρηση αριθ. 34, Άρθρο 19: Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, της 12ης Σεπτεμβρίου 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> και Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Γραφείο του Εκπροσώπου για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ειδική έκθεση σχετικά με τη νομική παρενόχληση και την κατάχρηση του δικαστικού συστήματος κατά των μέσων μαζικής ενημέρωσης, 23 Νοεμβρίου 2021, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

8. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν στη νομοθεσία τους κατάλληλη σύνδεση μεταξύ του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης για τον συμβιβασμό των δύο αυτών δικαιωμάτων, όπως απαιτεί το άρθρο 85 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.
9. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίσουν ότι οι δεοντολογικοί κανόνες που διέπουν τη συμπεριφορά των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και οι πειθαρχικές κυρώσεις για παραβίαση των εν λόγω κανόνων εξετάζουν και περιλαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την αποθάρρυνση των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους αυτορρυθμιζόμενους φορείς και τις ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου να ευθυγραμμίσουν τα δεοντολογικά τους πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων των κωδικών δεοντολογίας τους, με την παρούσα σύσταση. Συνιστάται επίσης η κατάλληλη ευαισθητοποίηση και κατάρτιση.

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

10. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίξουν τις ευκαιρίες κατάρτισης σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού για επαγγελματίες του νομικού κλάδου, όπως δικαστικούς λειτουργούς και υπαλλήλους σε όλα τα επίπεδα δικαστηρίων, ειδικευμένους δικηγόρους, καθώς και για πρόσωπα που μπορεί να αποτελέσουν στόχο των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να επικεντρώνεται στην ανάπτυξη εμπειρογνώσιας για τον εντοπισμό τέτοιων διαδικασιών και την κατάλληλη αντίδραση.
11. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τις ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου και τους παρόχους νομικής κατάρτισης να προσφέρουν κατάρτιση σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τους παρόχους κατάρτισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης Δικαστικών, να παρέχουν τέτοιου είδους κατάρτιση. Οι ασκούντες νομικά επαγγέλματα και οι επαγγελματικές ενώσεις τους θα πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη, την οργάνωση, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση της κατάρτισης.
12. Η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει τις σχετικές πτυχές του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Θα πρέπει να περιλαμβάνει πρακτικές οδηγίες όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, της εθνικής νομολογίας, της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όσον αφορά τη διαπίστωση του ότι οι περιορισμοί στην άσκηση της ελευθερίας έκφρασης πληρούν τις απαιτήσεις που προβλέπονται, αντίστοιχα, στο άρθρο 52 του Χάρτη και στο άρθρο 10 παράγραφος 2 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς και όσον αφορά τη σύνδεση της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα.
13. Η κατάρτιση θα πρέπει επίσης να καλύπτει τις δικονομικές εγγυήσεις έναντι προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, εφόσον είναι διαθέσιμες, καθώς και τη δικαιοδοσία και το σχετικό εφαρμοστέο δίκαιο επί θεμελιωδών δικαιωμάτων, ποινικών, διοικητικών, αστικών και εμπορικών υποθέσεων.
14. Οι δραστηριότητες κατάρτισης θα πρέπει επίσης να ανταποκρίνονται στην υποχρέωση των κρατών μελών, δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679, να συμβιβάζουν διά νόμου την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης. Θα πρέπει να καλύπτουν τους κανόνες που θεσπίζουν τα κράτη μέλη για τον σκοπό αυτόν και τις ειδικές εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 που εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων η οποία πραγματοποιείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς ακαδημαϊκής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης⁽³²⁾. Θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη τα στοιχεία που αναφέρονται στο παράρτημα της παρούσας σύστασης.
15. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο ενσωμάτωσης της εν λόγω κατάρτισης στην κατάρτιση σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης και τη νομική δεοντολογία.
16. Η κατάρτιση δημοσιογράφων, άλλων επαγγελματιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναμένεται να ενισχύσει την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει να επικεντρώνεται στην αναγνώριση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, στον τρόπο διαχείρισης των προσώπων που αποτελούν στόχο των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών και στην ενημέρωσή τους σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την προστασία τους από τέτοιες διαδικασίες. Η κατάρτιση των δημοσιογράφων θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τα δεοντολογικά πρότυπα και τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται από τα εθνικά συμβούλια Τύπου ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

⁽³²⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεταφορά του άρθρου 85 του ΓΚΠΔ στο εθνικό δίκαιο, βλέπε το έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής, σ. 26.

17. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να συμπεριλάβουν στα προγράμματα σπουδών τους, ιδίως στην περίπτωση των πτυχίων νομικής και δημοσιογραφίας, γνώσεις σχετικά με τον τρόπο εντοπισμού προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
18. Η κατάρτιση θα μπορούσε να περιλαμβάνει μαρτυρίες από πρόσωπα που έχουν αποτελέσει στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Επιπλέον, η κατάρτιση θα μπορούσε, αξιοποιώντας με βέλτιστο τρόπο τις γνώσεις που έχουν αναπτυχθεί εντός του πλαισίου της ομάδας εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP, να ενισχύσει την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των κρατών μελών.

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

19. Τα κράτη μέλη προτρέπονται να στηρίξουν πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο την ευαισθητοποίηση και τη διοργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί σε πιθανούς στόχους τέτοιων διαδικασιών.
20. Οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να αποσκοπούν στην επεξήγηση του ζητήματος των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού με απλό και προσβάσιμο τρόπο, ώστε οι εν λόγω διαδικασίες να αναγνωρίζονται εύκολα.
21. Οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες δομές υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης αναφοράς στα εθνικά σημεία επαφής που συγκεντρώνουν και ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους. Οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης θα πρέπει επίσης να παρέχουν σαφή επισκόπηση των νομικών γραμμών άμυνας που είναι διαθέσιμες βάσει των εθνικών πλαισίων σε περίπτωση προδήλως αβάσιμης ή καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, καθώς και του τρόπου με τον οποίο θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά.
22. Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση της αρνητικής στάσης, των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων θα μπορούσαν επίσης να καλύπτουν τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
23. Η προώθηση της καλύτερης κατανόησης της φύσης και της έκτασης των επιπτώσεων των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα πρέπει να περιλαμβάνεται σε δραστηριότητες ευαισθητοποίησης σχετικά με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, οι οποίες απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, επαγγελματίες του νομικού κλάδου, μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, πανεπιστημιακούς, ομάδες προβληματισμού, επαγγελματίες του τομέα της επικοινωνίας, δημόσιους υπαλλήλους, πολιτικούς, δημόσιες αρχές και ιδιωτικές εταιρείες.

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

24. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι στόχοι προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού έχουν πρόσβαση σε ατομική και ανεξάρτητη στήριξη. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδιορίσουν και να υποστηρίζουν τους οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη για τους εν λόγω στόχους. Στους εν λόγω οργανισμούς μπορούν να περιλαμβάνονται ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου, συμβούλια μέσων μαζικής ενημέρωσης και τύπου, κεντρικές ενώσεις υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώσεις σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, δικηγορικές εταιρείες που υπερασπίζονται δωρεάν πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, νομικές κλινικές πανεπιστημίων και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις.
25. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να συστήσει σημείο επαφής που θα συγκεντρώνει και θα ανταλλάσσει πληροφορίες σχετικά με όλους τους οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
26. Τα κράτη μέλη προτρέπονται να κάνουν χρήση της εθνικής και ενωσιακής χρηματοδότησης για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης και την προώθηση της χρηματοδότησης που διατίθεται σε επίπεδο Ένωσης προς οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, ιδίως για να διασφαλιστεί ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους ώστε να αντιδρούν ταχέως έναντι τέτοιων διαδικασιών.

27. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι στους εναγομένους προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού παρέχεται νομική συνδρομή με οικονομικά προσιτό και εύκολα προσβάσιμο τρόπο.
28. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ οργανισμών που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

29. Λαμβάνοντας υπόψη τις θεσμικές ρυθμίσεις τους σχετικά με τις δικαστικές στατιστικές, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναθέσουν σε μία ή περισσότερες αρχές την ευθύνη της συλλογής και συγκέντρωσης, σε πλαίσιο πλήρους τήρησης των απαιτήσεων προστασίας των δεδομένων, δεδομένων σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι οποίες κινούνται στην έννομη τάξη τους. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι μία αρχή είναι υπεύθυνη για τον συντονισμό των πληροφοριών και την ετήσια υποβολή στην Επιτροπή, αρχής γενομένης από το τέλος του 2023, των συγκεντρωτικών δεδομένων που συλλέγονται σε εθνικό επίπεδο, σε πλαίσιο πλήρους τήρησης των απαιτήσεων προστασίας των δεδομένων. Η Επιτροπή θα δημοσιεύει ετήσια περίληψη των συνεισφορών που λαμβάνονται.
30. Όπου κρίνεται αναγκαίο, η ομάδα εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP θα μπορούσε να στηρίξει την ανάπτυξη και τη βέλτιστη χρήση προτύπων και υποδειγμάτων για τη συλλογή δεδομένων.
31. Τα δεδομένα που προβλέπονται στο σημείο 29 θα πρέπει να περιλαμβάνουν:
- α) τον αριθμό των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι οποίες κινήθηκαν το σχετικό έτος·
  - β) τον αριθμό των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που απορρίφθηκαν σε πρώιμο στάδιο, τόσο για λόγους ουσίας όσο και για δικονομικούς λόγους, το σχετικό έτος, αρχής γενομένης από το 2022·
  - γ) τον αριθμό των δικαστικών διαδικασιών, ταξινομημένων ανά είδος εναγομένου (π.χ. δημοσιογράφος, υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδησεογραφικό πρακτορείο)·
  - δ) τον αριθμό των δικαστικών διαδικασιών, ταξινομημένων ανά είδος ενάγοντος (π.χ. πολιτικός, ιδιώτης, εταιρεία, αν ο ενάγων είναι αλλοδαπή οντότητα)·
  - ε) αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πράξεις συμμετοχής του κοινού για τις οποίες κινήθηκαν δικαστικές διαδικασίες·
  - στ) αριθμητικά στοιχεία σχετικά με το εκτιμώμενο ποσό αρχικής αποζημίωσης που ζήτησαν οι ενάγοντες·
  - ζ) περιγραφή των διαφόρων νομικών βάσεων που χρησιμοποίησαν οι ενάγοντες και συναφή αριθμητικά στοιχεία·
  - η) στοιχεία σχετικά με τη διάρκεια των διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων όλων των βαθμών δικαιοδοσίας·
  - θ) αριθμητικά στοιχεία σχετικά με διασυνοριακά στοιχεία· και
  - ι) εφόσον υπάρχουν, άλλα στοιχεία, μεταξύ άλλων, σχετικά με τα δικαστικά έξοδα των διαδικασιών και, κατά περίπτωση, συναφή αριθμητικά στοιχεία για το ιστορικό των υποθέσεων.
32. Η αρχή που διασφαλίζει τον συντονισμό, η οποία προβλέπεται στο σημείο 29, θα πρέπει να δημοσιεύει τα δεδομένα, σε προσβάσιμη μορφή στον ιστότοπό της και, κατά περίπτωση, μέσω άλλων κατάλληλων εργαλείων, λαμβάνοντας παράλληλα τις αναγκαίες ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων όσων εμπλέκονται σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

33. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν πλήρως τη χρηματοδοτική στήριξη που διατίθεται σε επίπεδο Ένωσης για την εφαρμογή των ειδικών διατάξεων της παρούσας σύστασης και να προωθήσουν τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που τίθενται στη διάθεση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως στο πλαίσιο του προγράμματος CERV και του προγράμματος «Δικαιοσύνη».

34. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλουν στην Επιτροπή, έως το τέλος του 2023 και στη συνέχεια κατόπιν αιτήματος, σύμφωνα με τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας σύστασης, η οποία θα περιέχει συγκεντρωτικά δεδομένα ενοποιημένα σε επίπεδο κρατών μελών. Η Επιτροπή θα διεξάγει, κατά περίπτωση, συζητήσεις με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη, στα σχετικά φόρουμ, σχετικά με τα μέτρα και τις δράσεις που αναλαμβάνονται για την εφαρμογή της σύστασης.
35. Το αργότερο 5 έτη μετά την ημερομηνία έκδοσης, η Επιτροπή θα αξιολογήσει τον αντίκτυπο της παρούσας σύστασης στην εξέλιξη των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτή τη βάση, η Επιτροπή θα καθορίσει αν απαιτούνται πρόσθετα μέτρα για τη διασφάλιση της επαρκούς προστασίας των προσώπων που αποτελούν στόχο των εν λόγω διαδικασιών, λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα των εκθέσεων της Επιτροπής για το κράτος δικαίου και άλλες σχετικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων εξωτερικών δεδομένων.

Βρυξέλλες, 27 Απριλίου 2022.

Για την Επιτροπή
Didier REYNDERS
Μέλος της Επιτροπής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στοιχεία που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στην κατάρτιση σχετικά με τις αξιώσεις προστασίας δεδομένων στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (κοινώς γνωστές ως «SLAPP»):

- Η νομοθεσία που θεσπίζουν τα κράτη μέλη για να συμβιβάσουν το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, η οποία προβλέπει εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τις διατάξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 85 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ για την επεξεργασία που διενεργείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς ακαδημαϊκής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, εφόσον είναι αναγκαίες για τον συμβιβασμό των δύο αυτών δικαιωμάτων.
  - Ως προς την άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων βάσει του ΓΚΠΔ, το άρθρο 12 παράγραφος 5 του ΓΚΠΔ ορίζει ότι αιτήματα που είναι προδήλως αβάσιμα ή υπερβολικά μπορούν να απορρίπτονται (ή να χρεώνονται με εύλογο τέλος).
  - Το δικαίωμα διόρθωσης που προβλέπεται στο άρθρο 16 του ΓΚΠΔ αφορά μόνο περιπτώσεις στις οποίες τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι ανακριβή. Επιπλέον, το δικαίωμα συμπλήρωσης ελλιπών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι αυτόματο και εξαρτάται από τον σκοπό της επεξεργασίας.
  - Για την άσκηση του δικαιώματος στη λήθη, ο ΓΚΠΔ προβλέπει ότι το δικαίωμα αυτό δεν εφαρμόζεται στον βαθμό που η επεξεργασία είναι απαραίτητη για το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης και το δικαίωμα στην ενημέρωση [άρθρο 17 παράγραφος 3 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ].
  - Ως εμπόδιο στην άγρα αρμόδιου δικαστηρίου, το άρθρο 79 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι η διαδικασία κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία —π.χ. του δημοσιογράφου, του υπερασπιστή των δικαιωμάτων, του φορέα της κοινωνίας των πολιτών, της εταιρείας μέσω μαζικής ενημέρωσης κ.λπ.— μπορεί να κινηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχουν εγκατάσταση ή, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία είναι δημόσια αρχή κράτους μέλους που ασκεί τις δημόσιες εξουσίες της, όπου το υποκείμενο των δεδομένων έχει τη συνήθη διαμονή του. Η διάταξη αυτή δεν αφήνει περιθώριο για αγωγές με τις οποίες προβάλλεται παραβίαση των κανόνων προστασίας των δεδομένων ενώπιον άλλων δικαστηρίων, χωρίς καμία σχέση με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την εγκατάσταση του δημοσιογράφου ή των μέσω μαζικής ενημέρωσης, ή τη συνήθη διαμονή του ενάγοντος, συμπεριλαμβανομένων των αγωγών αποζημίωσης.
-